

ASIA Kotimaisten kielten kelpoisuusvaatimukset ulkoasiainministeriön kansainvälisten asioiden valmennuskurssilla

I KANTELU

Kantelija on 13.10.2014 osoittanut oikeuskanslerille kantelun koskien kotimaisten kielten kelpoisuusvaatimuksia ulkoasiainministeriön kansainvälisten asioiden valmennuskurssille (ns. KAVAKU -kurssi). Kantelija pitää virheellisenä ulkoasiainministeriön tulkintaa siitä, että Helsingin saksalaisessa koulussa opintojen päätteeksi suoritettun Reifeprüfung -tutkinnon osana hyväksytysti suoritettu suomi äidinkielenä -koe sekä sen jälkeen suoritettu suomenkielinen ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto eivät riitä kurssille vaaditun erinomaisen suomen kielen taidon osoittamiseen, sillä opinnot saksalaisessa koulussa eivät tuota vaadittua suomenkielistä koulusivistystä. Kantelijaa ei ole tästä syytä hyväksytty osanottajaksi ulkoasiainministeriön järjestämälle edellä mainitulle kurssille.

Kantelija katsoo myös, että ulkoasiainministeriö on virheellisesti kieltäytynyt antamasta asiasta valituskelpoista päätöstä, laiminlyönyt perusteluvollisuutensa ja menetellyt asiassa muutoinkin hyvän hallinnon vastaisesti laiminlyömällä neuvontavelvollisuutensa. Lisäksi ulkoasiainministeriö kohtelee kantelun mukaan hakijoita tässä suhteessa yhdenvertaisuutta loukaten, sillä kantelun mukaan aikaisempina vuosina on ollut mahdollista osoittaa riittävä suomen kielen taito samoilla suorituksilla kuin kantelija. Kantelija kertoo myös olevansa valtion virassa, johon vaaditaan erinomaista suomen kielen taitoa. Kantelun liitemateriaaliin sisältyy Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kantelijalle antama todistus oikeusnotaarin tutkinnosta, jonka mukaan tutkinnon suorittaja on saanut suomenkielisen koulusivistyksen.

II SELVITYS

Asiasta on pyydetty ulkoasiainministeriön selvitys sekä opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto.

III VASTINE

Kantelija on antanut vastineensa hankittuun selvitykseen.

IV RATKAISU

1. Olennaiset sovellettavat säännökset

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 7 §:n mukaan oikeuskanslerilla on oikeus tehdä ehdotuksia säännösten ja määräysten kehittämiseksi ja muuttamiseksi, jos valvonnassa on havaittu niissä puutteita tai ristiriitaisuuksia taikka jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Ulkoasiainhallinnosta annetun asetuksen 2 luvun 5 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena ulkoasiainhallinnon virkoihin on valtion virkamieslaissa säädetyn Suomen kansalaisuuden ja 6 §:ssä säädetyn kielitaidon lisäksi:

1) avustajalla ylempi korkeakoulututkinto tai valinta- ja koulutuslautakunnan asettamien vaatimusten mukainen kokemus ulkoasiainhallinnon yleisvirassa.

Asetuksen 6 §:n mukaan edellä 5 §:n 1 momentin 1, 2, 4 - 7, 11, 13 ja 14 kohdassa tarkoitetuilta virkamiehiltä vaaditaan suomen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtion hallinnossa annetun asetuksen (jatkossa kielitaitoasetus) 15 §:n mukaan tutkintoa, jolla osoitetaan suomen tai ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito, ei vaadita siltä, joka on kyseisellä kielellä

- 1) saanut 20 §:n mukaisen koulusivistyksensä ja suorittanut korkeakoulussa kypsyysnäytteen;
- 2) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa; taikka
- 3) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana eximia cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Asetuksen 20 §:n mukaan henkilön katsotaan saaneen koulusivistyksensä sillä kielellä, jolla hän on perusopetuslain (628/1998) tai lukiolain (629/1998) mukaisista tai vastaavista opinnoista saamassaan päättötodistuksessa saanut hyväksytyin arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen tai ruotsin kielestä.

Pykälän 2 momentin mukaan sen, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon eri kielellä kuin 1 momentissa tarkoitettulla koulusivistyskielellään, katsotaan kuitenkin saaneen koulusivistyksensä myös sillä kielellä, jolla hän on ylioppilastutkinnossa suorittanut hyväksytyin kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä - tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Hallintolain 5 §:n 1 momentin mukaan jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Hallintolain 43 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti.

Hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos:

- 1) tärkeä yleinen tai yksityinen etu edellyttää päätöksen välitöntä antamista;
- 2) päätös koskee kunnallisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia;
- 3) päätös koskee vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista tai sellaisen edun myöntämistä, joka perustuu hakijan ominaisuuksien arviointiin;
- 4) päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta; taikka
- 5) perustelemisen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta.

Perustelut on kuitenkin 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa esitettävä, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön.

Valtion virkamieslain 3 luvun 6 d §:n mukaan nimityspäätöksen tehneen viranomaisen on ilmoitettava viivytyksettä nimityksestä niille, jotka ovat virkaa tai virkasuhdetta hakeneet. Ilmoituksessa on mainittava täytettävänä ollut virka tai virkasuhde, päätöksen tehnyt viranomainen, nimityspäivä sekä virkaan tai virkasuhteeseen nimitetty. (Voimaan 1.5.2015)

Valtion virkamieslain 3 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määräjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta. Virkamiestä ei tällöin nimitetä virkaan, vaan virkasuhteeseen. Nimittävästä viranomaisesta ja nimitysmenettelystä tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa säädetään erikseen.

Saman lain 57 §:n 3 momentin mukaan seuraaviin virkamiestä tai viran hakijaa koskeviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei laissa toisin säädetä:

- 1) nimittäminen virkaan tai virkasuhteeseen;
- 2) viraston yhteisen viran sijoittaminen viraston sisällä;
- 3) harkinnanvaraisen virkavapauden myöntäminen tai epääminen; sekä
- 4) tehtävään määrääminen, jos virkamies on antanut suostumuksensa tehtävään määräämiseen.

Ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 17 §:n mukaan International Baccalaureate -tutkinnon, Reifeprüfung -tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin lukiolain 18 §:ssä ja tässä laissa tarkoitetun tutkinnon suorittaminen.

Lukiolain 18 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen päätteeksi pannaan toimeen ylioppilastutkinto. Tutkinnon avulla selvitetään, ovatko opiskelijat omaksuneet lukion opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttaneet lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyyden. Tutkintoon sisältyy äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraisissa kielissä, matematiikassa ja reaaliaineissa järjestettäviä kokeita.

2. Ulkoasiainministeriön selvitys

2.1 Kotimaisten kielten kelpoisuusvaatimukset kansainvälisten asioiden valmennuskurssille

Ulkoasiainministeriö toteaa selvityksessään, että kansainvälisten asioiden valmennuskurssia (KAVAKU) koskevat kielitaidon kelpoisuusvaatimukset on määritelty ulkoasiainhallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Asetuksen mukaan kotimaisten kielten kelpoisuusvaatimuksena kurssille on erinomainen suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito sekä vähintään tyydyttävä ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito. KAVAKUn rekrytoinnin alkaessa ulkoasiainministeriö julkaisee hakijoita varten ohjeen, jossa on selostettu mm. se, millä tavoin hakijat voivat osoittaa täyttävänsä säädetty kielitaitovaatimukset. Vuoden 2013(-2014) rekrytoinnin osalta ko. ohjeessa todettiin kotimaisten kielten taidon osoittamisesta seuraavaa:

”Julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavaa kielitaitoa koskevan lain (424/2003) mukaisesti KAVAKUlle pyrkivältä hakijalta edellytetään todistusta erinomaisesta suomen kielen sekä vähintään tyydyttävästä ruotsin kielen suullisesta ja kirjallisesta taidosta. Erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito on suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamista valtionhallinnossa koskevan asetuksen (481/2003) mukaan henkilöllä, joka on kyseisellä kielellä:

- 1) saanut asetuksen 20 § mukaisen koulusivistyksensä ja suorittanut korkeakoulussa kypsyysnäytteen;
- 2) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur suomen tai ruotsin kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa;
- 3) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana eximia cum laude approbatur suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa; tai
- 4) suorittanut erinomaista kielitaitoa osoittavan valtionhallinnon kielitutkinnon tai yleisen kielitutkinnon (www.oph.fi -> Koulutus ja tutkinnot -> Kielitutkinnot).

Kansainvälistä IB -ylioppilastutkintoa ei rinnasteta kotimaisten kielten osalta ylioppilastutkintoon.

Ruotsin kielen tyydyttävän suullisen ja kirjallisen taidon osoittamiseksi riittää korkeakoulun tutkintotodistuksen maininta hyväksytysti suoritettusta ns. virkamiesruotsin kurssista. Taito voidaan osoittaa myös valtionhallinnon kielitutkinnolla. Kielitaidon osoittamiseksi riittävät myös korkeakoulututkintoon liittyvät vastaavat kieliopinnot, jotka ovat laajuudeltaan vähintään 15 opintoviikkoa/25 opintopistettä tai vähintään arvosana approbatur.

Mikäli hakija on suorittanut kypsyyskokeen ulkomaisessa yliopistossa eivätkä muut em. asetuksen mukaiset vaadittavaa kotimaisten kielten taitoa osoittavat kriteerit täyty, on hakijan voitava toimittaa valtion kielitutkintolautakunnan kirjoittama todistus ruotsin kielen vähintään tyydyttävästä suullisesta ja kirjallisesta taidosta (poikkeuksena Ruotsissa suoritettu kypsyyskoe) ja erinomaisesta suomen kielen suullisesta ja kirjallisesta taidosta.”

Selvityksen mukaan ulkoasiainministeriö on tulkinnut kielitaitoasetusta siten, että siinä tarkoitettujen perusopetuslain tai lukiolain tai vastaavien opintojen tulee olla suoritettu suomeksi tai ruotsiksi ja tämän lisäksi päättötodistuksessa tulee olla hyväksytty arvosana ko. toisesta kotimaisesta kielestä, jotta henkilön voidaan katsoa saaneen koulusivistyksensä suomen tai ruotsin kielellä. Siten asetuksen mukaista koulusivistystä ei voida katsoa saaduksi suomen tai ruotsin kielellä, jos henkilö on tehnyt asetuksen tarkoittamat opinnot muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, vaikka hän opinnoista saamansa päättötodistuksen mukaisesti olisi saanut hyväksytyin arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen tai ruotsin kielestä.

Edelleen ulkoasiainministeriö on tulkinnut kielitaitoasetusta siten, että henkilön, joka on suorittanut siinä tarkoitettujen opinnot muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, katsotaan kuitenkin saaneen koulusivistyksensä suomen tai ruotsin kielellä, jos hän on suomalaisessa ylioppilastutkinnossa suorittanut hyväksytyin kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä kokeessa. Siten koulusivistystä ei ole saatu suomen tai ruotsin kielellä, jos henkilö on suorittanut muun kuin suomalaisen ylioppilastutkinnon, vaikka hän ylioppilastutkintoon rinnastettavassa kokeessa olisi suorittanut hyväksytyin kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä kokeessa. Ulkoministeriön tulkinnan mukaan lähtökohtana ovat molemmissa tapauksissa suomen tai ruotsin kielellä suoritettujen opintojen (1 momentti) tai suomalainen ylioppilastutkinto (2 momentti). Näin ollen esimerkiksi Helsingin saksalaisessa koulussa suoritettua Reifeprüfung -tutkinnon osana suoritettu suomi äidinkielenä -koe sekä sen jälkeen suoritettu suomenkielinen ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto eivät kielitaitoasetuksen mukaisella tavalla riitä osoittamaan erinomaisen suomen kielen taitoa.

2.2 Ulkoasiainministeriön neuvontavelvollisuus

Kantelija on käynyt sähköpostikirjeenvaihtoa ulkoasiainministeriön KAVAKU -rekrytoinnista vastaavien virkamiesten kanssa vuodenvaihteessa 2013–2014. Kyseisestä sähköpostikirjeenvaihdosta käy ilmi, että kantelijaa on 31.12.2013 pyydetty täydentämään hakemustaan suomen kielen taidon osoittamisen osalta. Kantelijan pyydettyä tarkennusta täydentämisen osalta, on häntä ohjeistettu 3.1.2014 siitä, miten erinomainen suomen kielen taito voidaan osoittaa. Kantelijan vaadittua edelleen asiaan selvennystä (3.1.2014), on hänelle sähköpostitse 13.1.2014 kerrottu se, miten KAVAKU -haussa voidaan osoittaa erinomainen suomen kielen taito. Ministeriö lähetti 13.1.2014 kantelijalle vielä viestin, jossa nimenomaisesti todettiin, että Reifeprüfung -tutkinnolla ei voi KAVAKU -haussa osoittaa erinomaista suomen kielen taitoa.

Kantelija on lisäksi vedonnut sähköpostikirjeenvaihdossa siihen, että hänen tietojensa mukaan aikaisemmassa KAVAKU -haussa on voinut osoittaa erinomaisen suomen kielen taidon tavalla, jolla kantelija olisi pystynyt sen kyseisessä haussa (2013–2014) osoittamaan. Tältä osin ministeriö on vastannut kantelijalle, ettei mahdollinen aikaisempi virheellinen menettely tarkoita sitä, että ministeriö olisi velvollinen noudattamaan virheellistä menettelyä myös jatkossa. Näin ollen, ja edellä selostettuun viitaten, ministeriö katsoo, että se on täyttänyt sille viranomaisena kuuluvan neuvontavelvollisuutensa vastaamalla kantelijan esittämiin kysymyksiin ja ohjeistamalla kantelijaa siitä, miten hänen on mahdollista osoittaa vaadittava kielitaito.

2.3 Valituskelpoinen päätös

Kantelija on 13.1.2014 pyytänyt ulkoasiainministeriöltä valituskelpoista päätöstä asiassa. Kantelijalle on vastattu 23.1.2014, että kyseessä ei ole sellainen asia, josta tehtäisiin valituskelpoinen päätös. Kantelija on 1.2.2014 pyytänyt perusteluja tälle kannalle. Kantelijalle on vastattu 3.2.2014, että hän ei täytä kelpoisuusvaatimuksia, joten hän ei pääse hakuprosessissa jatkoon, eikä häntä siten voida nimittää ulkoasiainhallinnon virkaan. Lisäksi kantelijalle oli todettu, että KAVAKU -kurssissa kyseessä on hakuprosessi, jonka lopputuloksena on (lisäys selvityksessä: joidenkin hakijoiden kohdalla) nimityspäätös, josta ei voi valittaa. Ulkoasiainministeriön näkemyksen mukaan kyseessä on virantäyttö, josta ei anneta valituskelpoisia päätöksiä. Ulkoasiainministeriö katsoo selvityksessään perustelleensa asianmukaisesti kantelijalle sen, miksi asiassa ei ollut mahdollista antaa valituskelpoista päätöstä.

3. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut lausuntonsa koskien erinomaisen suomen tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon osoittamista a) ylioppilastutkinnon suorittamisella ja siihen sisältyvän äidinkielen kokeen arvosanalla ja b) suomenkielisellä koulusivistyksellä sekä korkeakoulun kypsyysnäytteellä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että laissa julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (424/2003) säädetään muun muassa valtion viranomaisten ja kunnallisten viranomaisten henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta sekä kielitaidon osoittamisesta. Lain 10 §:n 1 momentin mukaan valtionhallinnon kielitutkinnot ovat suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamista varten. Tutkinnoissa voidaan osoittaa suomen tai ruotsin kielen erinomaista, hyvää tai tyydyttävää taitoa. Lain 13 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, millä tavoin suomen tai ruotsin kielen taito voidaan valtionhallinnon kielitutkinnon suorittamisen sijasta osoittaa yleisistä kielitutkinnoista annetussa laissa (668/1994) tarkoitetuilla kielitutkinnoilla tai opintojen yhteydessä suoritetuilla kielikokeilla tai opinnoilla.

Suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen (481/2003) 15 §:ssä säädetään siitä, miten erinomainen suullinen ja kirjallinen kielitaito voidaan osoittaa opinnoilla. Säännöksen mukaan tutkintoa, jolla osoitetaan suomen tai ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito, ei vaadita siltä, joka on kyseisellä kielellä

- 1) saanut 20 §:n mukaisen koulusivistyksensä ja suorittanut korkeakoulussa kypsyysnäytteen;
- 2) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa; taikka
- 3) suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana eximia cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n 1 momentin mukaan henkilön katsotaan saaneen koulusivistyksensä sillä kielellä, jolla hän on perusopetuslain (628/1998) tai lukiolain (629/1998) mukaisista tai vastaavista opinnoista saamassaan päättötodistuksessa saanut hyväksytyyn arvosanan äidinkielenä opiskelusta suomen tai ruotsin kielestä. Saman pykälän 2 momentin mukaan sen, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon eri kielellä kuin 1 momentissa tarkoitettulla koulusivistyskielellään, katsotaan kuitenkin saaneen koulusivistyksensä myös sillä kielellä, jolla hän on ylioppilastutkinnossa suorittanut hyväksytyyn kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Kantelija on suorittanut perusopetuslain mukaiset perusopinnot kolmannesta luokasta alkaen sekä lukiolain mukaiset lukio-opinnot Helsingin saksalaisessa koulussa. Kantelija on todennut, että Helsingin saksalaisen koulun lukiossa suoritetaan 31 päivään joulukuuta 2005 saakka voimassa olleen ylioppilastutkintoasetuksen 22 §:n mukaisesti ylioppilastutkinnon sijasta Reifeprüfung -tutkinto, joka tuottaa ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 17 §:n mukaan samat oikeudet kuin ylioppilastutkinnon suorittaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa lausunnossaan eri tapoihin osoittaa erinomainen kielitaito:

- a) *Erinomaisen suomen tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon osoittaminen kyseisellä kielellä suoritettulla ylioppilastutkinnolla, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa.*

Suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 15 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa kyseisellä kielellä suoritettulla ylioppilastutkinnolla, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa.

Säännös edellyttää erinomaisen suullisen ja kirjallisen taidon saavuttamiseksi, että myös ylioppilastutkinto on suoritettu kyseisellä kielellä. Tämä on todettu myös asetuksen perustelumuistiossa. Näin ollen erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa asetuksen 15 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla vain kyseisellä kielellä suoritettulla ylioppilastutkinnolla, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritettussa äidinkielen kokeessa. Reifeprüfung -tutkintoon sisältyvällä äidinkielen arvosanalla ei näin ollen voida osoittaa erinomaista suullista ja kirjallista suomen tai ruotsin kielen taitoa kyseisessä lainkohdassa tarkoitettulla tavalla.

- b) *Erinomaisen suomen tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon osoittaminen kyseisellä kielellä saadulla asetuksen 20 §:n mukaisella koulusivistyksellä ja korkeakoulun kypsyysnäytteellä.*

Tältä osin opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa lausunnossaan myös siihen, että se on jo aiemmin 26.10.2010 Suomen yliopistojen kielikeskusten verkosto FINELCin tulkintapyynnön johdosta antanut asiasta lausunnon. Lausunnon mukaan suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n koulusivistyskielen määritelmän lähtökohtana on suomalainen perus- ja lukiokoulutus, jossa opetuskielenä on suomi tai ruotsi. Näin ollen esimerkiksi suomenkielinen koulusivistys voidaan osoittaa suomenkielisen peruskoulun tai lukion päättötodistuksella, johon sisältyy hyväksyty arvosana äidinkielenä opiskellusta suomen kielestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön mainitun tulkinnan mukaan lukion yhteydessä saksalaisessa koulussa suoritettut suomen tai ruotsin äidinkielen opinnot eivät siten ole koulusivistyskieltä vastaavia opintoja. Myöskään saksalaisen koulun perusopetuksessa äidinkielenä opiskeltu suomi ei tuota asetuksessa tarkoitettua koulusivistyskieltä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnon mukaan lähtökohtana koulusivistyskielen määräytymisessä ylioppilastutkinnon yhteydessä on suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ylioppilastutkinto, johon sisältyy hyväksyty arvosana kyseisessä kielessä suoritettua äidinkielen koeksessa. Muilla kuin kotimaisilla kielillä annettavan perus- ja lukiokoulutuksen tai suomalaisen ylioppilastutkinnon yhteydessä ei mainitun tulkinnan mukaan voi osoittaa saaneensa koulusivistystä suomen tai ruotsin kielellä. Näissä tapauksissa kielitaidon voi osoittaa erillisillä valtionhallinnon kielitutkinnoilla taikka yleisillä kielitutkinnoilla.

4. Vastine

Kantelijan vastineen mukaan ulkoasiainministeriön selvityksestä ja opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnosta ilmenevä kielitaitoasetuksen tulkinta ei perustu lakiin tai asetukseen eikä sille löydy tukea asetuksen valmisteluasiakirjoista. Helsingin saksalaisessa koulussa suoritetaan opintoja sekä suomen että saksan kielellä. Kantelija on saanut hyväksyty arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen kielestä peruskoulun ja lukion päättötodistuksessa. Kantelijan mukaan ulkoasiainministeriön olisi tullut paitsi antaa asiasta päätös, myös sisällyttää päätökseen ilmoitus siitä, millä perusteella päätöksestä valittaminen ei ole mahdollista.

Kantelija tuo lisäksi vastineessaan esiin, että hän ei ole saanut pyynnöstä huolimatta vastausta siihen, onko Reifeprüfung -tutkinnon suomi äidinkielen -kokeen arvosana ollut aiemmin tunnustettu tapa osoittaa erinomainen suomen kielen taito. Kantelijan vastineen mukaan on myös ongelmallista, että ulkoasiainministeriö ei ole vastannut 12.11.2013 lähetettyyn sähköpostiin.

5. Arviointi

5.1 Kielitaitovaatimuksista koskien KAVAKU -kurssia

Ulkoasiainministeriön verkkosivuilla määritellään kansainvälisten asioiden valmennuskurssin osanottajien asema seuraavasti: *”Diplomaattiuralle valittu palkataan aluksi määräaikaisen avustajan virkasuhteeseen ja koulutetaan uran tehtäviin. Hän suorittaa Kansainvälisten asioiden valmennuskurssin eli KAVAKUn opintojaksot sekä harjoittelee ulkoasiainministeriön eri osastoilla ja ulkomaanedustuksessa. Avustajan suoritettua KAVAKUn ja harjoittelujaksot hyväksyttävästi hänet nimitetään ulkoasiainsihteerin vakinaiseen virkaan.”* Kyse on siis määräai-

kaisesta avustajan virkasuhteesta, johon sisältyy työtehtävien lisäksi myös Kansainvälisten asioiden valmennuskurssi. Koko ajanjaksosta käytetään kuitenkin yleisesti hieman harhaanjohtavasti nimitystä Kansainvälisten asioiden valmennuskurssi.

Ulkoasiainhallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa on määritelty ulkoasianhallinnon viroissa tarvittava kielitaito. Asetuksen mukaan avustajalla tulee olla ylempi korkeakoulututkinto tai valinta- ja koulutuslautakunnan asettamien vaatimusten mukainen kokemus ulkoasiainhallinnon yleisvirassa sekä suomen kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Asetuksessa siis määritellään avustajalta vaadittu kielitaito, minkä on tulkittu tarkoittavan (myös) Kansainvälisten asioiden valmennuskurssin osanottajia.

Kielitaitoasetuksen mukaan tutkintoa, jolla osoitetaan suomen tai ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito, ei vaadita siltä, joka on kyseisellä kielellä saanut koulusivistyksensä ja suorittanut korkeakoulussa kypsyysnäytteen tai suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritetussa äidinkielen kokeessa taikka joka on suorittanut ylioppilastutkinnon, johon sisältyy vähintään arvosana eximia cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Edelleen kielitaitoasetuksen mukaan henkilön katsotaan saaneen koulusivistyksensä sillä kielellä, jolla hän on perusopetuslain tai lukiolain mukaisista tai vastaavista opinnoista saamassaan päättötodistuksessa saanut hyväksytyn arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen tai ruotsin kielestä. Sen, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon eri kielellä kuin koulusivistyskielellään, katsotaan kuitenkin saaneen koulusivistyksensä myös sillä kielellä, jolla hän on ylioppilastutkinnossa suorittanut hyväksytyn kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa.

Asetuksen perustelumuiotissa todetaan, että ”voimassa olevien säännösten mukaan erinomaisen kielitaidon saavuttaa vain koulusivistyksen ja korkeakoulun kypsyysnäytteen yhdistelmän kautta. Ehdotettu pykälä laajentaisi mahdollisuutta osoittaa valtionhallinnossa vaadittavaa erinomaista suullista ja kirjallista kielitaitoa myös ylioppilastutkinnon äidinkielen tai sen sijasta suoritettavan suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen riittävän korkealla arvosanalla”. Muiston mukaan asetuksella on ”haluttu nimenomaisella maininnalla selventää lukion päättötodistuksen asema koulusivistyskielen määräytymisessä”.

Ulkoasiainministeriö on katsonut, että kielitaitoasetuksessa tarkoitettujen perusopetuslain tai lukiolain tai vastaavien opintojen tulee olla suoritettu suomeksi tai ruotsiksi, ja tämän lisäksi päättötodistuksessa tulee olla hyväksyty arvosana ko. toisesta kotimaisesta kielestä, jotta henkilön voidaan katsoa saaneen koulusivistyksensä suomen tai ruotsin kielellä. Tämän tulkinnan mukaan koulusivistystä ei siten voida katsoa saaduksi suomen tai ruotsin kielellä, jos henkilö on tehnyt kielitaitoasetuksessa tarkoitettujen opintojen muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, vaikka hän opinnoista saamansa päättötodistuksen mukaisesti olisi saanut hyväksytyn arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen tai ruotsin kielestä. Siten koulusivistystä ei ole saatu suomen tai ruotsin kielellä, jos henkilö on suorittanut muun kuin suomalaisen ylioppilastutkinnon, vaikka hän ylioppilastutkintoon rinnastettavassa kokeessa olisi suorittanut hyväksytyn kokeen äidinkielessä tai saanut vähintään arvosanan magna cum laude approbatur suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä -kokeessa. Ulkoasiainministeriön tulkinnan mukaan lähtökohdista ovat suomen tai ruotsin kielellä suoritettujen opintojen tai suomalaisen ylioppilastutkinnon. Näin ollen Reifeprüfung -tutkinnon osana suoritettu suomi äidinkielenä -koe sekä sen jälkeen suoritettu suomenkielinen ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto eivät riitä osoittamaan erinomaista suomen kielen taitoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnon mukaan erinomainen suomen tai ruotsin kielen suullinen ja kirjallinen taito voidaan osoittaa kielitaitoasetuksessa tarkoitettulla tavalla vain kyseisellä kielellä suoritetulla ylioppilastutkinnolla, johon sisältyy vähintään arvosana magna cum laude approbatur kyseisessä kielessä suoritetussa äidinkielen kokeessa. Reifeprüfung-tutkintoon sisältyvällä äidinkielen arvosanalla ei näin ollen voida osoittaa erinomaista suullista ja kirjallista suomen tai ruotsin kielen taitoa kyseisessä lainkohdassa tarkoitettulla tavalla. Lausunnon mukaan koulusivistyskielen määritelmän lähtökohtana puolestaan on suomalainen perus- ja lukiokoulutus, jossa opetuskielenä on suomi tai ruotsi. Näin ollen esimerkiksi suomenkielinen koulusivistys voidaan osoittaa suomenkielisen peruskoulun tai lukion päättötodistuksella, johon sisältyy hyväksytyt arvosana äidinkielenä opiskellusta suomen kielestä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulkinnan mukaan lukion yhteydessä saksalaisessa koulussa suoritetut suomen tai ruotsin äidinkielen opinnot eivät siis ole koulusivistyskieltä vastaavia opintoja. Myöskään saksalaisen koulun perusopetuksessa äidinkielenä opiskeltu suomi ei tästä syystä tuota asetuksessa tarkoitettua koulusivistyskieltä. Muilla kuin kotimaisilla kielillä annettavan perus- ja lukiokoulutuksen tai suomalaisen ylioppilastutkinnon yhteydessä ei mainitun tulkinnan mukaan voi osoittaa saaneensa koulusivistystä suomen tai ruotsin kielellä. Näissä tapauksissa kielitaidon voi osoittaa erillisillä valtionhallinnon kielitutkinnoilla taikka yleisillä kielitutkinnoilla.

Myöskään perustelumuistiosta ei saa suoranaista tukea sille tulkinnalle, että saksan kielellä suoritettu suomalaista ylioppilastutkintoa vastaava tutkinto osoittaisi asetuksessa tarkoitettulla tavalla erinomaista kielitaitoa. Koulusivistyksen osalta muistiosta todetaan, että ”ehdotettu pykälä vastaa pääosin voimassaolevaa lainsäädäntöä. Henkilön katsotaan saaneen koulusivistyksensä sillä kielellä, jolla hän on perusopetuslain tai lukiolain mukaisista tai vastaavista opinnoista saamassaan päättötodistuksessa saanut hyväksytyt arvosanan äidinkielenä opiskellusta suomen tai ruotsin kielestä”.

Ulkoasiainministeriö on joka tapauksessa tulkinnut kielitaitoasetusta opetus- ja kulttuuriministeriön tulkintaa vastaavasti. Ulkoasiainministeriön menettelyä ei siten voi pitää moitittavana. Tarkastelen kuitenkin kielitaitoasetusta koulusivistyskielen määräytymisen osalta myös selkeän lainsäädännön vaatimusten kannalta. Termiä ”koulusivistys” ei ole määritelty asetuksessa tai sen perustelumuistiosta. Asetuksessa tosin viitataan perusopetuslakiin ja lukiolakiin toteamalla, että koulusivistyskielellä tarkoitetaan kieltä, jolla henkilö on suorittanut perusopetuslain tai lukiolain tai ”vastaavat opinnot”. Tulkinnanvaraiseksi kuitenkin jää, mitä termillä ”vastaavat opinnot” tarkoitetaan. Jossain määrin epäselväksi jää myös, mitä tarkoitetaan perustelumuistion toteamuksella, jonka mukaan kielitaitoasetuksen 20 §:ssä on ”haluttu nimenomaisella maininnalla selventää lukion päättötodistuksen asema koulusivistyskielen määräytymisessä”.

Kantelumateriaaliin sisältyvästä 26.10.2010 päivätyistä opetus- ja kulttuuriministeriön lausunnonsta ilmenee, että Suomen yliopistojen kielikeskusten verkosto oli tuolloin pyytänyt ministeriöltä ”selkeää tulkintaa tai muita toimenpiteitä sen määrittämiseksi, mitkä opinnot tai minkä tahon toimesta antavat koulusivistyskieleksi suomen tai ruotsin” (45/59/2010). Asetuksen tulkintavaikeudet ja sen hallinnossa aiheuttama epätietoisuus ovat siis olleet opetus- ja kulttuuriministeriön tiedossa jo tuolloin. Kantelumateriaalista käy lisäksi ilmi, että esimerkiksi Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta on tulkinnut kielitaitoasetusta siten, että saksalaisessa koulussa suoritetut opinnot olisivat tuottaneet suomenkielisen koulusivistyksen.

Siltä osin kuin kantelussa on kerrottu ulkoasiainministeriön aikaisemmassa tapauksessa hyväksyneen saksalaisessa koulussa suoritetut kantelijan opintoja vastaavat opinnot osoittamaan erinomaista suomen kielen taitoa, ulkoasiainministeriö toteaa selvityksessään, ”ettei aikaisempi

virheellinen menettely tarkoita sitä, että ministeriö olisi velvollinen noudattamaan virheellistä menettelyä myös jatkossa”. Selvityksessä ei siis kiistetä kantelijan väitettä siitä, että ulkoasiainministeriö on voinut aikaisemmassa tapauksessa hyväksyä saksalaisessa koulussa suoritetut kantelijan opintoja vastaavat opinnot osoittamaan erinomaista suomen kielen taitoa.

Edellä kerrotuilla perusteilla katson, että suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtion hallinnossa annettu asetus ei kaikilta osin riittävästi täytä lainsäädännön yksiselitteisyyden ja selkeyden vaatimusta. Asetus on osin tulkinnanvarainen, eikä sen soveltamisesta ole myöskään ohjeistusta. Tilanne on ollut omiaan johtamaan erilaisiin tulkintoihin. Pidän tilannetta ongelmallisena myös hallintolain mukaisen tasapuolisen kohtelun periaatteen kannalta. Hallintolain mukaisten hyvän hallinnon periaatteiden mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti. Tasapuolisuus on oikeuskirjallisuudessa jaoteltu sisällölliseen yhdenvertaisuuteen ja menettelylliseen tasapuolisuuteen. Sisällöllinen yhdenvertaisuus edellyttää, että viranomaisen tulkitsee säännöksiä samalla tavalla kaikkien kohdalla. (Kulla, Heikki. Hallintomenettelyn perusteet. Talentum 2012, s. 97)

Oikeus hyvään hallintoon on perusoikeus, mutta se ei voi toteutua, mikäli sen pohjana oleva lainsäädäntö aiheuttaa viranomaisten keskuudessa tulkintaerimielisyyksiä ja hämmennystä. Mahdollisuus lainsäädännön eriäviin tulkintoihin on omiaan mahdollistamaan myös sen, että hallinnon sisällöllinen yhdenvertaisuus jää toteutumatta.

5.2 Päätöksentekomenettely KAVAKU -kurssin osanottajia valittaessa

Ulkoasiainministeriö on selvityksessään katsonut, että KAVAKU -kurssin kohdalla kyseessä on hakuprosessi, jonka lopputuloksena on joidenkin hakijoiden kohdalla nimityspäätös, josta ei voi valittaa. Ulkoasiainministeriö katsoo selvityksessään perustelleensa asianmukaisesti kantelijalle sen, miksi asiassa ei ollut mahdollista antaa valituskelpoista päätöstä.

Koska KAVAKU -kurssista ei säädetä erikseen, asiaa on arvioitava sekä valtion virkamiehiä koskevan lainsäädännön että hallintomenettelyä koskevien yleisten säännösten näkökulmasta. Valtion virkamieslaissa säädetään, että virkasuhteeseen nimittämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Vaikka ulkoasiainministeriön diplomaattiuralle valmistavasta harjoittelusta käytetään yleisesti nimitystä ”kurssi” on asiassa oikeudellisesti arvioiden kyse määräaikaisesta avustajan virkasuhteesta, jota koskevaan nimityspäätökseen ei voi hakea muutosta.

Olen aikaisemmin 12.2.2015 antamassani päätöksessä viitannut virkanimityksiä ja niitä koskevaan oikeudelliseen keskusteluun siitä, tulisiko valitusoikeus ulottaa myös valtion virkanimityksiin. Olen todennut, että valitusoikeus olisi paitsi hakijoiden oikeusturvan kannalta perusteltua myös omiaan vahvistamaan yleistä luottamusta virkanimitysten asianmukaisuuteen ja siten osaltaan tukemaan julkisen vallankäytön legitimitettä. Vaikka kysymys oli tuolloin virkanimityksistä, ovat samat seikat pohdinnanarvoisia myös määräaikaisten virkasuhteiden kohdalla. Määräaikaisen virkasuhteen nimityspäätöksen muutoksenhakukiellosta riippumatta arvioitavaksi jää joka tapauksessa kysymys siitä, olisiko kantelijalle tullut antaa päätös siitä, ettei hän tullut kyseiseen virkasuhteeseen nimitetyksi. (OKV/1161/1/2015)

Kanteluajankohtana valtion virkamieslakiin ei sisällynyt säännöksiä päätösmenettelystä tai ilmoitustavasta, jolloin asiaa tulee tarkastella hallintolain valossa. Hallintolain perustelujen mukaan päätöksiä ovat kaikki sellaiset hallintoasiassa annetut ratkaisut, joilla on asian käsittelyn päättävä vaikutus. (HE 72/2002) Hallintolain taustalla on perustuslain 21 § pykälä, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivy-

tystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain säännösten noudattamisella toteutetaan perustuslaissa säädettyä oikeusturvaa. Oikeusturvaan sisältyy lähtökohtaisesti myös oikeus saada hallintoasiassa päätös. Tämä oikeus tarkoittaa, että toimivaltainen viranomainen on velvollinen oma-aloitteisesti antamaan ratkaisun käsiteltävänä olevaan asiaan. Hallintolaista tai sen esitöistä ei siten saa tukea sellaiselle tulkinnalle, jonka mukaan päätöstä ei olisi tarvinnut antaa tai että päätöstä olisi tullut erikseen pyytää. Hallintopäätöksiä koskevien säännösten noudattamisesta ei voida poiketa tarkoituksemukaisuussyiden, erimerkiksi päätösten suuren määrän, perusteella.

Hallintolain lähtökohta on myös, että hallintopäätös annetaan kirjallisena. Hallintopäätöksen sisältöä koskevat vaatimukset puolestaan edellyttävät, että päätöksestä ilmenee vähintään päätöksen tehnyt viranomainen, mitä asiaa päätös koskee sekä, miten ja millä perusteella asia on ratkaistu. Päätökseen on hallintolain mukaan sisällytettävä ilmoitus siitä, että valitus siitä ei ole mahdollista, jos valitus on nimenomaisesti kielletty tai päätös ei ole valituskelpoinen. Asianosaisen suostumuksella päätös voidaan antaa tiedoksi myös sähköisessä muodossa. (Mäenpää, Olli. Hallinto-oikeus. SanomaPro Oy 2013, s. 495)

Edellä kerrotuilla perusteilla katson, että kantelijalle/hakijalle olisi tullut antaa asiasta hallintolain mukainen päätös Kun kantelija/hakija oli erikseen pyytänyt ulkoasiainministeriön antamaa kirjallista päätöstä, ei pelkästään sähköinen ilmoitus asiasta ollut riittävä menettely.

Olen kuitenkin asian arvioinnissa ottanut huomioon myös 1.5.2015 voimaan tulleen valtion virkamieslain 3 luvun 6 d §:n, jonka mukaan nimityspäätökseen tehneen viranomaisen on ilmoitettava asiasta niille, jotka ovat virkaa tai virkasuhdetta hakeneet. Ilmoituksessa on mainittava täytettävänä ollut virka tai virkasuhde, päätöksen tehnyt viranomainen, nimityspäivä sekä virkaan tai virkasuhteeseen nimitetty. Pykälän perustelujen mukaan ilmoituksen voi toimittaa sähköisessä muodossa, muun muassa sähköpostilla. (HE 298/2014) Ulkoasiainministeriön asiassa noudattama menettely lähinnä vastaa tältä osin nykyisin voimassa olevaan virkamieslakiin kirjattua menettelyä, jonka funktio on lähinnä antaa hakijalle tarvittava informaatio haku-prosessin lopputuloksesta.

5.3 Neuvontavelvollisuus

Hallintolain mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu tämän tarkoittavan, että hallinnon asiakkaan asiallisiin tiedusteluihin tulee kohtuullisessa ajassa vastata.

Kanteluaineiston perusteella ulkoasiainministeriö on vastannut kantelijalle kielitaitokysymystä koskeviin tiedusteluihin seuraavasti:

- 20.9.2013 vastaus 20.8. ja 12.9.2013 esitettyihin kysymyksiin
- 4.10.2013 vastaus 25.9.2013 esitettyihin kysymyksiin
- 15.10.2013 vastaus 4.10. ja 14.10.2013 esitettyihin kysymyksiin
- 12.11.2013 vastaus 16.10. ja 5.11.2011 esitettyihin kysymyksiin

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Viimeksi mainittua vastausta kantelija on vielä kommentoinut samana päivänä päättäen viestinsä sanoihin ”kiitos vastauksesta!”. Kun viestiin ei ole sisällynyt kysymystä ja kantelijalle oli jo useasti samaa asiaa koskien vastattu, ei tähän viestiin ole enää ollut tarpeen vastata.

Lisäksi kantelijalle on 31.12.2013 lähetetty hakemuksen täydennyspyyntö ja sitä koskevaan samana päivänä lähetettyyn kysymykseen on vastattu 3.1.2014. Lisäksi asiaa on käsitelty ulkoasiainministeriön sähköpostiviesteissä 7.1.2014, 13.1.2014, 14.1.2014, 23.1.2014 sekä 3.2.2014.

Asiassa ei ole tältä osin ollut havaittavissa lain tai virkavelvollisuuksien vastaista menettelyä.

6. Toimenpiteet

Kiinnitän ulkoasiainministeriön huomiota hallintolain säännöksiin koskien hallintopäätöksen antamista. Lähetän sille tässä tarkoituksessa jäljennöksen päätöksestäni.

Saatan edellä kohdassa 5.1. esittämäni havainnot koskien suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtion hallinnossa annettua asetusta myös opetus- ja kulttuuriministeriön tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni. Pyydän opetus- ja kulttuuriministeriötä ilmoittamaan 31.3.2016 mennessä, mihin toimiin edellä kertomani havainnot ovat antaneet aiheita.

Muihin toimenpiteisiin en katso kantelun antavan aiheita.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Ruuskanen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO